

IEDEREEN WIL NAAR BETERGEM

Monica Quintens
Coördinator TransitieNetwerk Middenveld

BETERGEM, december 2038 – Betergem, Vlaanderens jongste en meest duurzame gemeente, dreigt het slachtoffer te worden van haar eigen succes. Op zowat alle invalswegen kamperen sinds dit weekend naar schatting 25.000 mensen die hun kans wagen op een van de tien vrijgekomen co-housingplekjes in de gemeente. Onze reporter ging een kijkje nemen.

Het zat er al een tijdje aan te komen: iedereen wil in Betergem wonen. Lange wachtrijen aan het gemeentehuis, immo-kantoren met politiebewaking, massale frauduleuze domicilie-aanvragen en plotse pop-up woningen die 's nachts zonder vergunning met drones neergepoot worden. Zelfs de omliggende gemeenten smeken al jaren om een fusie, desnoods annexatie. Maar sinds het voorbije weekend is de situatie écht onhoudbaar geworden. Naar schatting 25.000 mensen kamperen langs de invalswegen om een kans te maken op een van de tien net vrijgekomen co-housingplekjes in de gemeente. Er is geen doorkomen meer aan.

Burgemeester Fatima Dierickx (*strikt genomen voorzitter van de volksvergadering, na de afschaffing van gemeenteraad en college in Betergem nvdr.*): “We kunnen het de mensen natuurlijk niet kwalijk nemen dat ze bij ons hun geluk komen beproeven, maar dit is er over. We voelden de bui al hangen toen we twee jaar geleden in het nieuws kwamen met ons systeem voor betaalbaar wonen. Via een ruilsysteem met kapitaalbreng krijgt elke inwoner van onze gemeente een huis met oppervlakte die zij in de huidige levensfase nodig heeft: kinderloos, jonge kinderen, oudere kinderen, kinderen het huis uit, zorgbehoevend... het huis evolueert mee. We ‘moduleren’

onze huizen, kangoerewoningen en woonerven constant. Het resultaat: betaalbaar en gezellig wonen, mét groene ruimte. En dat trekt mensen aan, natuurlijk. Ondanks onze ontradingcampagnes en onze adviezen om dit ook elders gewoon toe te passen.”

Verderop ontmoeten we Geert Verwimp, de lokale energiemeester. “Sinds we onze gemeente hebben losgekoppeld van het elektriciteitsnetwerk en we met biogas, zon, wind en tweedehandsbatterijparken werken, zijn de energieprijzen fors gedaald. De factuur van de mensen daalt en de opbrengst blijft in de gemeente. 's Zomers komen ze trouwens van overal om bij ons in de laadstations de auto op te laden. Ik moet er geen tekeningetje bij maken, hé, 't is hier goedkoop. Wij lachen eens met die rijen slurpende e-auto's, bij ons zijn de ecarts en -bikes koning. En daardoor hebben we stroom op overschot, juist hé Moussa?”

Moussa Aman is er intussen bij komen staan. Hij maakt zich zorgen. “Ik werk bij de grondstoffenbank en ik heb het in 20 jaar niet zo zot geweten. De vraag naar onze geregenereerde grondstoffen boomt. Ik wil niet te technisch worden, maar bijvoorbeeld onze trexiconilvezel uit gerecupereerde telefoonhoesjes of onze polytaulistische contractiegel uit keukenafval doet het zo goed dat we onze stromen elders in de regio moeten gaan zoeken. Zelfs het koffiegruis van uw koffie wordt hergebruikt in meubelpanelen voor onze huizen. We betalen onze eigen inwoners al stevig voor hun restmaterialen. En dat trekt ook inwoners aan, natuurlijk.

Maar overal herstelt en hergebruikt iedereen alles. Afval wordt echt schaars. Tja, circulaire economie, noemen ze dat, en wij moeten ons 'heroriënteren naar nieuwe grondstof-matchmaking activiteiten', zoals de volksvergadering dat zo mooi zegt.”

Ik wandel samen met voorzitter Dierickx de SchransSchoor binnen, een voormalige hangar van een gefailleerde petrol-fueled-drone-importeur. De SchransSchoor is, ondanks zijn twijfelachtige naam, een erg fijne plek. In en rond de hangar waaieren rijen en rijen van rozig verlichte gestapelde serres, plantjes, fruitbomen en struiken uit. Verscholen in al dat groen vind je kruidenierswinkels, ateliers en restaurantjes die de landbouwopbrengsten verwerken. Ik praat er met Sonja, die er haar dagelijkse groenteeoogst

komt halen. Wat zij van de toestroom vindt? “’t Is iets hé, meneer. Mijn tante hangt ook om de vijf minuten aan de lijn. Of ik geen huizeke weet zijn in Betergem, of er niet iemand ziek geworden is in de buurt, of ik geen woordje kan doen in de volksvergadering. Zot word ik ervan. Ik heb haar moeten blocken van mijn oorchip.”

“Maar het is hier fijn wonen. Ik heb net mijn aandelen in de SchransSchuur verdubbeld. Met al die mensen op straat weet je maar nooit dat de prijzen gaan stijgen. Nu kan ik twee keer per week bio-groenten komen oogsten aan coöperantentarief. En dat gaat niet in euro’s hé, nee, we hebben hier onze lokale munt. Ik ben geen specialist, maar het is een blockchain-gebaseerde cryptomunt die geïnvesteerde tijd in ‘constructieve activiteiten’ omzet in een online portefeuille die geïndexeerd wordt aan de gemiddelde prijzen voor ecologische producten in het grondgebied van de gemeente en zo een duurzaamheidsspread genereert ten opzichte van de reële euro-economie. Snapt u, meneer?”

Sonja’s man, Jaak, is even gestopt met het uitspitten van wat wortelen op het coöperatieve veld en luistert naar de uitleg van zijn vrouw. Hij lacht: “Tja, ons Sonja legt het soms nogal technisch uit, maar in sé komt het daar inderdaad op neer.

Toen Sonja en ik hier zo’n 5-tal jaar geleden naar verhuisden om dichterbij onze zoon te wonen, waren we beide werkloos. Op zijn minst konden we dan toch voor onze kleinkinderen komen helpen zorgen. Maar we ontdekten al snel dat we hier in Betergem zelfs met weinig middelen wel lokaal kapitaal konden opbouwen door actief mee te werken aan allerlei initiatieven om onze gemeente te helpen verduurzamen, zoals onze repaircafés, onze oogstdagen, de lokale coöperatieve supermarkt, de energiecoöperatie, etc.... ah ja, en natuurlijk ook aan onze volksvergadering zelf. Die activiteiten geven allemaal recht op een vergoeding in Betergemse munten.

Om al die activiteiten wat in goede banen te leiden, heeft onze volksvergadering een aantal jaren geleden beslist om een “matchmaking dienst” op te richten voor haar burgers om mensen makkelijk te matchen met mogelijke lokale activiteiten in functie van hun goesting, talent, en beschikbare tijd.

Nu de uitkeringen voor pensioenen en werkloosheid de laatste jaren zo

dramatisch zijn teruggeschroefd in Vlaanderen, zijn we hier in Betergem echt gezegend met dit systeem. Hier ben je nooit ‘werkloos’, en echte armoede, dat kennen de mensen hier dan ook niet meer. Het is dan ook geen wonder, eh Fatima, dat we steeds bovenaan de lijst prijken van gemeenten wereldwijd met de beste levenskwaliteit”. Jaak glundert en knipoogt naar de voorzitter Dierickx.

Fatima lacht: “Die levenskwaliteit maken we samen eh, Jaak.”

Ze draait zich terug naar mij. “Weet je wat echt fantastisch is: dat mensen zoals Jaak en Sonja nadien met hun verdiende lokale munten ook zelf aandelen hebben gekocht in onze lokale coöperatieve ondernemingen. De meeste Betergemmers zijn trouwens aandeelhouders van een resem lokale coöperaties.

Mijn ouders waren één van de eerste aandeelhouders van de lokale energiecoöperatie, Zonnig Betergem, die hier 20 jaar geleden werd opgericht. De zonnepanelen op mijn toenmalige schoolgebouw was het eerste project van Zonnig Betergem om te zorgen voor lokale hernieuwbare energie. Veel ouders van scholieren werkten hieraan mee.

Nadien groeide die coöperatieve beweging hier verder: van onze supermarkt tot onze IT-refurbishment fabriek en onze eigen lokale voedselseries. Coöperatief ondernemen wordt hier bijna letterlijk met de paplepel meegegeven aan onze Betergemse jeugd.”

Haar bril flikkert even. Ze kijkt enigszins verstrooid naar het bericht dat oplicht voor haar netvlies. “Als je van de duivel spreekt: een herinnering aan de algemene vergadering vanavond van onze coöperatieve fietsbieb. Tja, bij wijze van spreke, kan ik elke avond als aandeelhouder deelnemen aan een vergadering. Maar ik pik toch ook graag af en toe een culturele voorstelling mee.”

“En soms speelt ze er zelf graag in mee...” roept een voorbijgangster me toe, die onze conversatie duidelijk heeft opgepikt. Fatima krijgt een blos op de wangen. “Euhm, ja, ik speel mee in onze amateur theatergroep. Gisteren gaven we hier in de Schransschuur nog

Via een ruilsysteem met kapitaal-inbreng krijgt elke inwoner van onze gemeente een huis met oppervlakte die zij in de huidige levensfase nodig heeft: kinderloos, jonge kinderen, oudere kinderen, kinderen het huis uit, zorgbehoevend... het huis evolueert mee.

Maar we ontdekten al snel dat we hier in Betergem zelfs met weinig middelen wel lokaal kapitaal konden opbouwen door actief mee te werken aan allerlei initiatieven om onze gemeente te helpen verduurzamen, zoals onze repaircafés, onze oogstdagen, de lokale coöperatieve supermarkt, de energiecoöperatie, etc.... en natuurlijk ook aan onze volksvergadering zelf.

een voorstelling. Die vrouw van daarnet, Alison, is onze zaalbeheerder in Betergem.

Onze burgers hebben er op één van onze eerste volksvergaderingen voor gekozen om niet te investeren in één groot en nieuw cultureel centrum maar eerder om in onze bestaande gebouwen, zoals deze, te zoeken naar mogelijkheden om kleinere en grotere zalen voor diverse culturele activiteiten te voorzien. Op die manier zit het cultuuraanbod verspreid over verschillende wijken van Betergem, dicht bij de mensen. En natuurlijk proberen we het aanbod ook zo toegankelijk mogelijk te maken zodat iedereen maximaal kan genieten van cultuur.”

Een andere vrouw komt op ons af: “Fatima, de hologram-projector van het gemeentehuis is weer hersteld. Je kan hem gaan oppikken in fablab 3. We moesten slechts één onderdeelje bij printen om hem te herstellen.”

De voorzitter glimlacht! “Super bedankt, Jo! Ik ga er zo om.”

“We hebben inderdaad 3 fablabs ondertussen in Betergem die zowat alles met de 3D printer kunnen maken en die nuttig ingezet worden in onze repair-ateliers.”

De voorzitter neemt me mee naar buiten. Aan de rand van de Schranschuur staan een aantal e-bikes, bakfietsen, steps, karts en een enkele elektrische auto geparkeerd, allemaal voorzien van het Betergem stadslogo. Op een bankje ernaast zit een oudere heer met een wandelstok. Met één swipe van haar smartwatch, ontgrendelt ze een e-bike.

“Dit hier is één van onze mobi-punten. Alle inwoners in Betergem krijgen een gratis abonnement in dit deelsysteem, dat door de gemeente, burgers en handelaars samen wordt beheerd. Bezoekers en toeristen betalen een vaste prijs per dag. Er zijn nauwelijks nog mensen die een eigen wagen bezitten in Betergem. Dit systeem is niet alleen veel praktischer maar ook voordeliger. Voor de gebruikskost betaal je met je digitale Betergem wallet.”

Midden haar uitleg veert de oudere heer recht wanneer een zelfrijdend e-busje voor hem stopt. Hij spreekt zijn bestemming in, en het busje vertrekt richting stadscentrum.

“Zo kunnen ook mensen die minder mobiel zijn zich toch nog makkelijk verplaatsen in ons autovrije stadscentrum” licht voorzitter Dierickx toe.

“Maar de e-bike blijft de klassieker waarmee de meeste Betergemers zich verplaatsen, ook buiten Betergem.” Ze wijst naar het fietspad dat boven de Schransschuur passeert.

“Via een grote crowdfunding 3 jaar geleden zijn er we er in geslaagd om de eerste skycycle te bouwen vanuit Betergem naar onze buurstad op een 20-tal kilometer hier vandaan. Er pendelen namelijk nog veel van onze inwoners naar die stad voor hun werk. En ook al doen ze dat niet op dagelijkse basis, gezien de vele coworking spaces hier, toch vormt deze overdekte fietstunnel boven het verkeer een echte meerwaarde voor hen om zich snel en veilig naar hun werk te verplaatsen. Maar in de omgekeerde richting trekken we zo ook weer veel toeristen naar Betergem. Goed voor onze economie.”

Vandaag zie ik vooral veel mensen fietsen in de richting van Betergem met kampeergerief op hun bagagedrager. Een paar mensen slaan hun tent op vlak langs de nabijgelegen op- en afrit van de skycycle.

Hoe moet het nu verder, vraag ik aan de voorzitter. Fatima Dierickx zucht, maar herpakt zich en wordt strijdvaardig. “We moeten dit duurzaamheidsmodel exporteren naar alle gemeenten in Vlaanderen, hé. Maar dat gaat niet van de ene dag op de andere. We waren er beter met z’n allen twintig jaar geleden aan begonnen.”

Onze burgers hebben er op één van onze eerste volksvergaderingen voor gekozen om niet te investeren in één groot en nieuw cultureel centrum maar om in onze bestaande gebouwen, te zoeken naar opportunities. Op die manier zit het culturaanbod verspreid over verschillende wijken van Betergem, dicht bij de mensen.

HOE BETERGEM 2038 VORM KREEG

Deze fictieve gemeente “Betergem”, anno 2038, werd geboetseerd uit de dromen en ideeën van meer dan 1500 Vlaamse burgers.

Zij namen het afgelopen jaar deel aan 40 verschillende toekomstworkshops, die werden georganiseerd door het TransitieNetwerk Middenveld en Vlaanderen Circulair over heel Vlaanderen, van Maasmechelen tot Blankenberge, zowel in kleinere gemeenten als kleine en grotere centrumsteden.

De workshops kaderden in de campagne “Transitie on tour”. Met deze campagne beoogden beide organisaties om transitithema's en circulaire economie dichterbij de burger te brengen vanuit een positief toekomstperspectief en mensen warm te maken om stappen te ondernemen zoals bijvoorbeeld het aanspreken van een lokale kandidaat-beleidsmaker over hoe zij hun eigen duurzame stad of gemeente zien.

Zo werd een workshop vol humor en laagdrempelige informatie ontwikkeld samen met Steven Vromman - low impact man.

HET CONCEPT: VOLKSVERGADERING BETERGEM 2038

De Volksvergadering Betergem 2038 is een animatie en interactieve workshop van een tweetal uur waarbij minimum een 30-tal deelnemers in de huid kruipen van volksvertegenwoordigers in het jaar 2038.

Eerst krijgen ze een visuele rondleiding door deze ietwat futuristische stad om hen onder te dompelen in het jaar 2038 en los te koppelen uit onze huidige leefwereld.

Als lid van een burgercommissie worden ze vervolgens geïnformeerd over mogelijke (al dan niet) duurzame toekomstscenario's voor Betergem op vlak van een bepaald thema zoals voeding, wonen, werken, geld, mobiliteit, cultuur, maken en consumeren. Ze worden gestimuleerd om hier zelf ook invulling aan te geven door één scenario te kiezen of zelf uit te werken en vervolgens af te toetsen aan een aantal criteria zoals financiële haalbaarheid, sociale rechtvaardigheid en duurzaam materiaal- en energiebeheer.

Tenslotte komen deelnemers samen in een fictieve wijk waarin wordt uitgewisseld over alle thema's, om van daaruit samen een gemeenschappelijke toekomstdroom voor hun wijk, gemeente of stad te formuleren.

DE DEELNEMERS

De workshop werd geboekt door een waaier van organisaties, gaande van lokale vakbondsafdelingen (bv ACV Oost- en West-Vlaanderen, ABVV senioren) tot OCMW's (bv. Maasmechelen en KINA Antwerpen), lokale overheidsdiensten (Stad Mechelen, Roeselare...), ondernemersorganisaties (VOKA), gemeentelijke adviesraden (GROS, Solidariteitsraad, klimaatcoalities...), middelbare en hogescholen of universiteiten (Thomas More, Universiteit Antwerpen).

Ook werden lokale middenveldorganisaties zoals Repair Cafés, Oxfam Wereldwinkels, VormingPlus afdelingen en andere socio-culturele verenigingen aangemoedigd om samen de handen in elkaar te slaan om een lokale workshop in te plannen voor inwoners van hun gemeente of stad en samen hierrond promotie te voeren.

Ook al was het voor deze lokale organisatoren niet altijd evident om mensen in grote getallen uit hun zetel te krijgen voor een dergelijke activiteit, niettemin werkten in totaal meer dan 1800 deelnemers mee aan deze workshops.

De inhoud en methodiek van de Volksvergaderingen kon bovendien rekenen op een grote tevredenheid van de deelnemers. Velen stelden zich wel de vraag wat er dan zou gebeuren met al hun ideeën.

EN WAAR LEIDT DIT TOE?

Hun dromen worden niet alleen vertaald in dit artikel, maar ook in een website van de gemeente Betergem: www.betergem.be.

Deze website wordt in januari gelanceerd met als primaire doelgroep: de nieuwe lokale beleidsmakers. Zij kunnen hier deze toekomstdromen exploreren en zich zo laten inspireren over hoe een duurzame gemeente er kan uitzien. Ze zullen er ook allerlei handvaten vinden om hier concreet werk van te maken.

Want de toekomst begint nu!

HEB JE ZELF INTERESSE OM EEN BETERGEM WORKSHOP TE ORGANISEREN?

Het volledige workshop pakket zal vanaf begin 2019 gratis op de Betergem-website kunnen gedownload worden, inclusief een inleidende video-rondleiding door Betergem en een handleiding voor organisatoren.

Meer info over de organisatoren van de campagne vind je op www.transitienetwerkmiddenveld.be en www.vlaanderen-circulair.be